

Llengua i Literatura Catalana i Espanyola

Codi: 44336

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4310486 Formació de Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments d'Idiomes	OT	0	A

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Vilà Santasusana

Correu electrònic: Montserrat.Vila@uab.cat

Equip docent

Lluís Quintana Trias

Lourdes Aguilar Cuevas

Cecilio Garriga Escribano

Agustín Sánchez Aguilar

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No es contemplen.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura és completar els coneixements de llengua i literatura dels futurs professors de català o castellà així com apropar-los a les estratègies comunicatives imprescindibles en l'àmbit de la docència. Consta de dos mòduls de contingut:

1. El primer mòdul de complements de formació té com a objectiu donar eines per completar els coneixements de llengua i literatura catalana i espanyola dels futurs professors. Inclou els blocs de llengua i literatura catalana i llengua i literatura espanyoles.
2. El segon mòdul té com a objectiu capacitar al futur professorat de secundària perquè pugui ensenyar els continguts de les àrees de coneixement de la llengua i la literatura i actuar com a docent de foma comunicativa, innovadora i contextualitzada.

Competències

- Comunicar-se de manera efectiva, tant de manera verbal com no verbal.
- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a la especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics al voltant als processos d'ensenyament-aprenentatge respectius.
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar-se de forma efectiva, tant verbal com no verbalment.
2. Demostrar que coneix contextos i situacions en que s'utilitza i aplica el Català i l'Espanyol a l'ensenyament secundari, subratllen el seu caràcter funcional.
3. Demostrar que coneix el valor formatiu i cultural del Català i del Espanyol i dels continguts d'aquesta disciplina que s'imparteixen en l'Educació Secundària Obligatòria i en el Batxillerat, i integrar aquests continguts en el marc de la ciència i de la cultura.
4. Demostrar que coneix la història i els desenvolupaments recents del Català i del Espanyol, i les seves perspectives, per a transmetre una visió dinàmica de la mateixa.
5. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació e integrar-les en el procés d'ensenyament-aprenentatge del Català i del Espanyol.

Continguts

Complements de formació en Llengua Castellana 5 cr)

Grup A (dividit) Continguts per a titulats en Filologia catalana i en altres especialitats (exclosos els de Filologia hispànica)

Llengua espanyola

- Obres de referència sobre qüestions lingüístiques en espanyol. Gramàtiques i ortografies. Instruments lexicogràfics. Manuals d'estil i de bon ús de l'espanyol. Recursos en xarxa.
- Articulació i pronunciació de l'espanyol. Elecció de la norma de pronunciació. El tractament de la varietat lingüística dins la norma. Els trets prosòdics.
- Nocions de gramàtica com a instrument de correcció de l'expressió oral i escrita. Problemes de gènere i nombre en espanyol. L'ordre dels elements oracionals.
- Condicions d'ús de les paraules. Propietats gramaticals, condicions culturals i variació lèxica. Coherència dialectal en l'ús del lèxic espanyol.

Literatura espanyola

- Coneixements bàsics sobre el sistema literari. Condicionants socials i històrics de la literatura espanyola. El text literari: document històric i mecanisme estètic. Literatura popular i literatura culta. Literatura oral i literatura escrita. Transmissió manuscrita i transmissió impresa.
- Instruments de comprensió i anàlisi textual aplicats a la narrativa, la poesia i el teatre en llengua espanyola.
- Comentari de textos de la literatura espanyola.

Grup B (sencer) Continguts per a tot el grup

Llengua espanyola

- La presència de la gramàtica a un currículum orientat a la competència comunicativa i a les proves externes d'avaluació.
- Estudi dels components lingüístics des de la perspectiva comunicativa. Llenguatge no literal en els textos: metàfora, ironia, humor al llenguatge no literari.
- La construcció lingüística de la realitat. Eufemismes. Gènere gramatical i sexisme lingüístic. L'articulisme lingüístic.
- El discurs científic i acadèmic. El comentari de textos especialitzats.

Literatura espanyola: des dels orígens a l'actualitat

- Textos canònics i manuals de referència.
- Edat Mitjana.
- Segle d'Or.
- Il·lustració.
- Romanticisme.

- Realisme.
- Modernisme.
- Avantguarda i Generació del 27.
- La literatura de la guerra i la posguerra.
- Literatura en democràcia.

Complements de formació en català (5 cr.)

1. La noció de competència en comunicació oral i escrita
2. Anàlisi interlingüística català-castellà: Reflexió metalingüística
3. El discurs oral dels docents a l'aula: estratègies explicatives
4. Anàlisi del discurs argumentatiu oral en l'àmbit acadèmic: context, estructura, tipus d'arguments i estratègies de cortesia lingüística

Grup A (dividit) Continguts per a titulats en Filologia hispànica i en altres especialitats (exclosos els de Filologia catalana)

Llengua

- Presentació bibliogràfica i anàlisi interlingüística castellà-català
- Preparació d'un treball de camp sobre un aspecte gramatical o lexical
- Proves, informants, processament de les dades
- Presentació comunicativa dels treballs de camp

Literatura

- Presència de la literatura en l'era digital
- Grans trets de la literatura catalana
- La discussió del cànon

Grup B (sencer) Continguts per a tot el grup

Llengua

- Situacions argumentatives en l'àmbit docent: la influència del context
- Estructura argumentativa
- Tipus d'arguments, segons la retòrica
- La modalització dels enunciats
- Reflexió discursiva sobre la pràctica argumentativa

Literatura

- Clàssics de la literatura juvenil
- La literatura a l'institut
- Les lectures a la secundària
- L'anàlisi i la interpretació de les obres

Metodologia

Tipus: Presencial i dirigida

Magistral/expositiva. Anàlisi de casos i presentació d'exemples. Comentari de textos. Anàlisi i discussió de propostes didàctiques.

Tipus: Supervisades

Tutories col·lectives i individuals.

Tipus: Autònomes

Estudi personal. Lectures i treball sobre les lectures. Activitats pràctiques i propostes didàctiques (individuals i en grup).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial i dirigida	62,5	2,5	
Tipus: Supervisades			
Supervisades	50	2	
Tipus: Autònomes			
Autònomes	137,5	5,5	

Avaluació

Consideracions generals

L'assistència a les classes és obligatòria. L'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de les sessions completes de cada un dels professors que intervenen al Mòdul. En cas contrari es considerarà "no presentat".

Per aprovar el mòdul Llengua i Literatura catalana i espanyola i la sea didàctica cal haver aprovat cada un dels Blocs de continguts i cada una de les temàtiques que els configuren i que es cursaran de forma independent.

En les activitats lliurades per escrit (individuals o en grup) es tindrà en compte la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. Així mateix, cal expressar-se oralment amb fluïdesa i correcció i cal mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser no avaluada, retornada o suspesa si el professorat considera que no compleix els requisits esmentats anteriorment.

El detall de l'avaluació de cada temàtica es proporcionarà amb el programa a l'inici de curs.

L'avaluació sumativa de cada una de les temàtiques de cada bloc inclou activitats en grup i activitats individuals. Per poder fer mitjana s'ha de treure com a mínim un 4 de cada una de les activitats previstes per a ser avaluades i que el professorat indicarà prèviament.

Al llarg de la part del mòdul que cada professor/a imparteix, es poden demanar tasques complementàries sense haver de ser considerades necessàriament tasques d'avaluació, però sí de lliurament obligatori.

El lliurament de treballs es realitzarà prioritàriament per la via del campus virtual. Es podran habilitar altres vies de lliurament, previ acord amb el professorat, informades via presencial a la classe i via campus virtual. No s'acceptaran treballs lliurats per vies no acordades amb el professor/a ni tampoc els treballs amb formats incorrectes, que no incloguin el nom dels autors i la temàtica a la que fan referència o que s'enviïn fora de termini.

Els treballs i els exàmens es retornaran revisats pel professor/a com a màxim 1 mes després del seu lliurament o realització.

D'acord a la normativa UAB, el plagi o còpia d'algun treball es penalitzarà amb un 0 com a qualificació, perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Si durant la realització d'un treball individual a classe, el professor/a considera que un estudiant està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0, sense opció de recuperació.

Cal mostrar una actitud compatible amb la professió educativa per aprovar aquest mòdul. Es valorarà l'escolta activa, el respecte, la participació, la cooperació, i la puntualitat. També es tindrà en compte el compromís ètic amb els principis deontològics de la professió.

La qualificació final del mòdul Llengua i Literatura catalana i espanyola i la seva didàctica tindrà en compte:

- a) Haver aprovat tots els blocs de continguts cursats de forma independent
- b) El compliment dels criteris d'assistència
- c) El lliurament de les tasques proposades en el termini indicat
- d) L'absència de plagi d'acord amb les indicacions esmentades en els punts anteriors

Avaluació de les matèries

I. Innovació docent i recerca educativa (6 cr)

Activitats i dinàmiques d'aula (2cr)

Treball en grup gran: Portafoli en format web de recursos i eines didàctiques útils per a l'ensenyament de llengües. En format web.

Elaborat per tot el grup sencer de forma col·laborativa.

Ha d'incloure recursos didàctics per a l'ensenyament i aprenentatge de llengües.

Els recursos han d'haver estat ben seleccionats i justificats.

Lliurament a l'abril.

Innovació docent i programació escolar (4cr)

Treball d'anàlisi de material docent (Treball en parelles recuperable). Lliurament al gener.

Reflexió individual sobre els fonaments teòrics de la SD dissenyada i implementada en el centre.

Lliurament a l'abril.

II. Ensenyament i aprenentatge de la llengua i la literatura (9cr)

Ensenyament i aprenentatge de la literatura i la lectura (5cr)

Club de lectura. Lectura de narracions per a adolescents, participació en el fòrum i treball valoratiu (individual). Participació activa al fòrum durant tot el curs i lliurament de la ressenya a l'abril.

Treball escrit de programació de la lectura literària, exercicis i presentacions a classe (Treball en grup recuperable). Lliurament al març.

Ensenyament i aprenentatge de la llengua (4cr)

Portafolis individuals que inclouran activitats individuals i en grup d'anàlisi i reflexió sobre l'ensenyament de la llengua a secundària. Lliurament al gener.

Per a la nota final, es tindran en compte les intervencions al fòrum i les activitats de classe.

III. Complementos de formació en castellà (6 cr)

Els CF de Llengua i Literatura espanyola s'avaluen l'últim dia de classe mitjançant un examen amb accés als materials de les assignatures.

IV. Complementes de formació en català (6 cr)

Literatura

1. Avaluació del grup A. Exposició oral sobre una lectura.
2. Avaluació del grup B. Exposició oral sobre una lectura.

Llengua

1. Avaluació del grup A. Presentació pública d'un treball de camp.
2. Avaluació del grup B. Compendi d'idees clau de les sessions.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de Complementes de formació en català	50%	0	0	1, 2, 3, 4
Complementes de Formació Castellà	50%	0	0	1, 5

Bibliografia

Bibliografia de Complementes de Formació de Llengua Catalana

ARISTÒTIL (1990): *Retòrica*. Madrid: Gredos.

BAJTIN, M.M. (1998): "El problema de los géneros discursivos" A *Estética de la creación verbal* (Títol original: *Éstetika slovesvogo tvorchestva*, 1979). Madrid: Ediciones Siglo XXI.

CASAS, M.; CASTELLÀ, J.M. ;VILÀ, M.(2020): *L'oratòria a l'abast de tothom*. Vic: EUMO

CASAS, M.; CASTELLÀ, J.M. ;VILÀ, M.(2016): *Els secrets de parlar en públic*. Vic: EUMO

CASTELLÀ, J M.; COMELLES, S.; CROS, A.; VILÀ, M. (2006): "«Yo te respeto, tú me respetas». Estrategias discursivas e imagen social en la relación comunicativa en el aula". *Infancia y Aprendizaje*, 29.

CASTELLÀ, J M.; COMELLES, S.; CROS,A.; VILÀ, M. (2007): *Entendre('s) a classe. Estratègies comunicatives dels docents ben valorats*. Barcelona: Graó. Premi Enciclopèdia Catalana.

ESTEVE,O.; VILÀ, M. (2018): "L'enfocament competencial de llengües a través de microseqüències didàctiques". *Articles de didàctica de la llengua i de la literatura*, núm. 078

RODRIGUEZ, C; VILÀ, M. (2020): Rubriques i avaluació de gèneres discursius. Monogràfic "Valorar i avaluar" *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 85

RODRIGUEZ, C; VILÀ, M. (coord.)(2019): "La reflexió interlingüística" *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 8

VILÀ, M. (2009): *6 Criterios para enseñar lengua oral en la Educación Obligatoria*. MEC. Portal Digital: www.Leer.es

VILÀ, M.(Coord.)(2005): *El discurso oral formal. Contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas*. Barcelona: Graó.

VILÀ, M.; CASTELLÀ, J. M. (2014): *10 idees clau. Ensenyar la competència oral a classe. Aprendre a parlar en públic*. Barcelona: Graó.

VILÀ, M. CASTELLÀ, J. M. (2016) (coord): "L'avaluació de la llengua oral. Reptes i alternatives". Monogràfic "Pensar abans de parlar: la oralitat reflexiva" *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 70

Bibliografia de Complementes de Formació de Literatura Catalana

Riquer, Martí; Comas, Antoni; Molas, Joaquim (dir.), *Història de la literatura catalana*, 11 vol., Barcelona, Ariel, 1984-1988, 4a ed.

Broch, Àlex (dir.), *Història de la literatura catalana*, 8 vol., Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2016-en curs.

Panorama crític de la literatura catalana. Barcelona: Vicens Vives, 2008-10

- *Edat Mitjana. Dels orígens al prehumanisme*. Dir. Albert Hauf
- *Edat Mitjana. Segle d'Or*. Dir. Albert Hauf
- *Edat Moderna*. Dir. Albert Rossich
- *Segle XIX*. Dir. Enric Cassany
- *Segle XX. Del modernisme a l'avantguarda*. Dir. Enric Bou
- *Segle XX. De la postguerra a l'actualitat*. Dir. Enric Bou

Broch, Àlex; Cornudella, Joan (cur.), *Poesia catalana avui. 2000-2015*, Juneda, Fonoll, 2016.

Broch, Àlex; Cornudella, Joan (cur.), *Novel·la catalana avui. 2000-2016*, Juneda, Fonoll, 2017.

Broch, Àlex; Cornudella, Joan; Foguet, Francesc (cur.), *Teatre català avui. 2000-2017*, Juneda, Fonoll, 2018.

- Durant el curs es donarà bibliografia específica.

Bibliografia de Complementes de Formació en llengua espanyola

Ávila, Raúl (2003). La pronunciación del español: medios de difusión masiva y norma culta. *Nueva Revista de Filología Hispánica*, 57-79.

Bosque, Ignacio (2018). Qué debemos cambiar en la enseñanza de la gramática. *ReGroc. Revista de Gramática Orientada a las Competencias*, 1(1), 11-36.

Bosque, Ignacio (dir.): *Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo*, SM, 2004.

Bosque, Ignacio y Violeta Demonte (dir) (2000): *Gramática descriptiva de la lengua española*.

Brown, G. & Yule, G. (1983). *Análisis del Discurso*, Madrid: Visor.

Casalmiglia, Helena & Tusón, Amparo (1999). *Las cosas del decir*. Barcelona, España: Editorial Ariel

Cassany, Daniel (2012). *En línea. Leer y escribir en la red*. Anagrama

Domínguez Vazquez, María José; Sanmarco Bande, María Teresa, eds. 2017. *Lexicografía y didáctica. Diccionarios y otros recursos lexicográficos en el aula*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Escandell Vidal, M.ª Victoria (1993). *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Anthropos.

Moreno Fernández, Francisco (2010) *Las variedades de la lengua española y su enseñanza* (Manuales de formación de profesores de español 2/L), Arco Libros, Madrid.

Penas Ibáñez, M.ª Azucena. 2018. *El cibertexto y el ciberlenguaje*. Madrid: Editorial Síntesis

Portolés, J. (2004): *Pragmática para hispanistas*. Madrid: Síntesis.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2009) *Nueva gramática de la lengua española. Morfología y sintaxis*. Madrid: Espasa.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2011) *Nueva gramática de la lengua española. Fonética y fonología*. Madrid: Espasa.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2013): *El buen uso del español*, Madrid, Espasa.

Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua Española (2018) *Libro de estilo de la lengua española según la norma panhispánica*. Madrid: Espasa.

Renzo Miotti (2018). Variedad de modelos ortológicos en los manuales europeos y americanos para la enseñanza o el (auto)aprendizaje de la pronunciación española. *Loquens*, 5(1)

Tusón, Amparo (1997). *Análisis de la conversación*. Editorial Ariel.

Bibliografia de Complements de Formació en Literatura espanyola

a) Teoria literària

Alonso de Santos, José Luis, *La escritura dramática*, Castalia, Madrid, 1998.

Anderson Imbert, Enrique, *Teoría y técnica del cuento*, Barcelona, Ariel, 2007.

Lodge, David, *El arte de la ficción, con ejemplos de textos clásicos y modernos*, Península, Barcelona, 2002.

Navarro Durán, Rosa, *Cómo leer un poema*, Ariel, Barcelona, 2004.

Prado, Javier del, *Análisis e interpretación de la novela: cinco modos de leer un texto narrativo*, Madrid, Síntesis, 1999.

Wood, James, *Los mecanismos de la ficción: cómo se construye una novela*, Gredos, Madrid, 2009.

b) Comentari de text

Lázaro Carreter, Fernando, *Cómo se comenta un texto literario*, Cátedra, Madrid, 2017.

Rey Méndez, Sonia, *El comentario de textos literarios: teoría y práctica*, Axac, Lugo, 2015.

c) Història de la literatura

Alborg, Juan Luis, *Historia de la literatura española*, 5 tomos, Gredos, Madrid, 1975.

Alvar, Carlos, José-Carlos Mainer y Rosa Navarro, *Breve historia de la literatura española*, Alianza, Madrid, 1997.

Franco, Jean, *Historia de la literatura hispanoamericana a partir de la independencia*, Ariel, Barcelona, 2002.

Mainer, José-Carlos, *Historia de la literatura española*, 9 volúmenes, Crítica, Barcelona, 2010-2015.

Oviedo, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Alianza, Madrid, 2012.

Rico, Francisco, *Historia y crítica de la literatura española*, 9 volúmenes más suplementos, Crítica, Barcelona, 1979-2000.